

დაუყოვნებლივ უნდა იქმნას გაყვანილი ტროტუარი, თუ უნდათ ვერის ხილამდე გაყოფილს მნიშვნელობა ჰქონდეს რამე. ამას გარდა კარგი იქმნება, როგორც მოსკოვის ბაღიდან დაწყებული მილი იქმნას გაყვანილი წიგნის წყლები და ნიაღვრებისათვის, რადგან ვერის ხევი საშიშროება ჰქონდა და ვერის ხილის ადამიანის ბუღღარაზე კაცს არ გავიწყდება. კარგი იქმნება, როგორც ახლად გაყვანილი ბუღღარის წიგნები ჩაყვანით, ისე კარგად ვინაობის პრაქტიკაზე და სხვა ბუღღარებ წინ არის, მით უმეტეს საჭიროა ეს, რომ ცელა სწორად ღრავს, სექტემბრის თვეში უნდა გაყოფილს ეს ქვეყნის, თორემ თუ ცელა ვერ გაყოფის, მეჩინოსამდე დარჩენა გავუყოფებელი.

* აღინდელ გავით „კაცისის“ რედაქტორად ნაყოფის განსვენებულის სლივიციისაგან ბანს ტროტუარს უყრდნობა სხვა-დასხვა ძველი წიგნი; სხვათა შორის ამ ძველს წიგნში რედაქტორი ხელთნაწერი ხუტუბი წიგნი; ამ წიგნებს უ. ტროტუარ უხეზავს პეტერბურგის საიმპერატორა ბიბლიოთეკის. ამიტომ კარგი იქმნება განსვენებულის სლივიციის ძველ წიგნებს ყურადღება მიაპყრო, ბანი სლივიცი კარგი მკვლევარი საქართველოს ისტორიის და სხორად სწორად წერილებს საქართველოს შესახებ. სხვათა შორის მან დასწერა შარდენის მოგზაურობის წინააღმდეგ ბრძოლა.

* ტროტუარის განაპირობებთ მცხოვრებთ სახლის პატრონი მდგომარეობა ერთი დასწერა სურათს წარმოადგენს; ყოველთვის ნიაღვარი, წიგნი და ქარი ამით სახლებს ევალებენ.

ეტყობა, ამერიკელებიც სხვა აზრისა არიან და სულ სხვა თვალთი უყურებენ ადამიანის სიცოცხლეს, თორემ სად გავიწყდება ასეთი პაპი, რასაც ერთი ბუნებრივი მოვლათობისა: «ქალკა ბისტრანში, ერთს ღიღად მიიღებდეს მშვენიერი, დიდ მანძილზე გადაქმული სახლი, ექვს რიგად ჩამწკრივებულ ფანჯრებს შემორტყმული აქვს ხალხი მართული მოაჯრების. სახლის წინა პირზე დიდ-ბრინჯის ასობით ასეთი წარწერაა:

სხელი თაყის მკვლავთათვის — განსვენებში ამ სახლის პატრონი ასეთ განცხადებას პეტედას: „ვისაც გარდასცემს გაცემს ამ წუთის-სოფელთან გამოსაღებზე და ამასთანავე გსურთ კიდევ, უკანასკნელი წუთის თქვენის სიცოცხლისა მზიარებულად და სიმოვანებით გაატარათ, გთხოვთ ჩემს სახლში მომანდეთ, რომელიც ამა-და ამ ადგილას არისო (დასახლებულთა დაწერილებით დატვირთი).

ცხადია, რომ ამ სახლში შესვლას ყველა ვერ ეძირება, და თუ შედგობის პატრონი უნდა იყოს კაცი, რომ ასეთს ბედს ხელი შეუწყვიდნოს. ესა სიცოცხლის უკანასკნელ წუთის სიამოვნებით გაატარებას თათვის სახლში ძვირად აფასებს თორემ ეს უნდა არა ავიწყდებოდეს.

ყოველ დღე ორი-სამი სტუმარი ამ სახლში სხლს არ მოაკლდება.

* ამ სახლში მდებარე ყმაწვილი კაცი, დაღონებული, გულჩაწყვეტილია, სხეზე ფერი არ ადებს. შესვლის უფრო არი კარგად ჩაცმული კაცი წინ დასუფლებს და სკამს მიაბრძობებს დასჯე-

რის მივხებოდაც ზოგს სახლებს უყეტეს, ზოგს აფრულებს, ზოგსაც ღირსით უსვებს ცხოვრებას და სახლის კვლევებს უყეტეს. ამის გამო ეს ხალხი უფრო ზარალშია და შეკეთებას უნდა. ამათ ამ გეგმებს მდგომარეობას, კარგი იქნება, საქალაქო მმართველობამ ყურადღება ათხოვოს და სახლების დამასხვედელი გარდასახალი მანქანა შეუტყროს.

* წარსულ მშობის მები ჩამოვარდა და იარმეკზე წოფიანობის სახლს დაეცა. ეს მები ერთს დიდს რკინას მოხედავდა და ზარალი არა ყოფილა.

* ამ მოკლეს ხანში ტვილისში დაიბეჭდა სომხურ ენაზე ერთი ციხის სკოლაში ისტორიული თხზულება. სხვათა შორის ამ წიგნში მოქცეულია საქართველოს მეფეებზე სახე-სახელი და მათი დროები აღწერილია დამწერი თითქმის ყოველ ფურცელზედ ენება ქართველთა სამეფოს, და სამეფო გამგეობას, ამაშივე ლაპარაკობს საქართველოს რუსეთთან შეერთებასა და სომხების ერისა და ეკლესიის მდგომარეობაზე.

* „იერიის“ რედაქციამ მიიღო შემდგენლისაგან ამ დღეებში გამოცემული „რუსულ-სომხური ლექსიკონი“, ამასთანავე ირანისა და სხვა წიგნების პირველ ტომს, რომელშიც მოქცეულია სიტყვები A—H-მდე. წიგნი კარგ ქალაქად სუფთად დაბეჭდილია ტვილისში მარტროსიანის სტამბაში, თაბის მერვედის ზომისა და 591 გვერდია. ფასი სამი მანეთია. ახლ გამოცემულ ლექსიკონის დონებზე შედგენილიან ესთქეთ, რომ რაც აქამოდ რუსულ-სომხური ლექსიკონი იბოვება (აღმადარიანისა და ირიცხუბოვისა), ბანის

ლომდ. ყმაწვილს კაცს გულში მშარედ ეცივნება, იმით თავიზანთობს რომ უფრუბს.

ახლად მოსული გერ გონზე ვერ მოსულა, რომ უფრუბს, რისთვისაც არის მოსული. მაგრამ ამას აღარ ადინდა დ ეკითხებთან:

— რა გვარი სიცილი გნებადეს ამორჩილით?

ყმაწვილი კაცი უარესად გადათორდა, თითქოს სრულიად არ მოელოდა ამასო.

შეგრამ ამის პასუხს ვილა ვიღის. მოართვის ქალადლი, სადაც დაწერილებით არის ჩამოთვლილი ათას გვერი ოღე, რომ აღმინანა თავი მოიღოს ამ პურ-მარის მოკვარე კაცის სახლში.

ყმაწვილი კაცი დაჟერებს ამ უცნაურს ქალს და თვალში უჭრებდა: თათის ჩამორჩობა თორე კარგიაო, — ჰუჭრობს თათის მკვლელო — მაგრამ უფრო უყურებს და სასაზიარო არ იქნება, რომ აი ამ მშვენიერ ბალნარში საუცხოო ყველაფერის სურნელობამ დასაჩინოს? არცე ეს იქნება უფრუბო, რომ ეს რაღაც ინდოეთის მშაბინი ბაღიან, ცხეც ვინჯია: საკმაოა, ფეხის ქუსლში ნემსი იჩხეტილა და ეს მუხლს ჩიუყუთავო, — აღამინა უტბად გაქრებაო. საწყალი ამ არჩევანში შესული და არ იცის არა ჰქვამს.

— რომლის არჩევთ ინებთ? — ეკითხებან ლიბლით.
— არ ვიცი, ღმერთბანი, იმდენი რამ არის აქ არჩევნა...
— თუ გნებათ, მოაბრძინდით სახ-

ლიანისაინის ლექსიკონი ყველს გადაემატება სიტყვების სიმრავლითა და უყეთის ახსნით. როგორც მოსწულეთათვის, აგრეთვე მთარგმნელთათვის ირანისაინის შრომა მუხად ხელის შემწეობა იქნება და ფრად საქარო, რადგანაც ამ ვნად სრულე-ლით აღარსად იყოლებოდა რუსულ-სომხური ლექსიკონი და ძველი ირიცხუბოვისაც კი ძველად სადმე იბოვებოდა. საზოგადოდ უნდა ესთქეთ, რომ სომხების წინ შესასწავლი ლექსიკონები მრავალი სომხურიდამ სომხურზე ანუ ვერაპიულს ენებზე, მეორე უკანასკნელი ნაწილი შეუწყვეტილად იბეჭდება და რამდენსამე თთვეზე გამოევა.

* სოფ. ხარგა (ზუღდიდის მხარე): წელს ჩვენში ციხე-სტყლება და სხვა-დასხვა ავადმყოფობა იხე გზნობდებოდა, რომ კაცი იშვითად შეხებდა ისეთ ოჯახს, სადაც სამი ან ოთხი ავადმყოფი მაინც არ იყვნენ. უმთავრესი მიზეზი ამისა, გარდა ნოტიო პერიისა, ის გახლავთ, რომ ხარგელელს გზებისა და გზობების სიწმინდე-სისუფთავეთის თთვი არა სტყვიანთს ხშირად და მეგრებან აქ საზოგადო გზაზე აზინადებენ და-დამებობენ მინაურს საქონელს და ამიტომ დიდი უშინდებობა და მკრალი სურენ დგება. აგრეთვე ნაგავსა და სხვა-დასხვა გავრს უშინდებობას ხშირად და-დაგვრავს გზაზე ჰკრინან მცხოვრებნი და ამითაც ძალიან აუფრებენ პაერს. ვერანებთ, უფრო არ იქნება ჩვენმა მამასახლამსა ათხოვოს ამ გარემოებას ყურადღება.

ამს გარდა ციხე-სტყლებს თუ სხვა ავადმყოფობას უფრო ხელს უწყობს ორი დიდი ტბა. ეს ტბები ქვემო ხარგავშია, რომელსაც მეტ სა-

ლი გასინჯეთ და ყველაზე რი თქვენის თთვით ნახეთ?

— ძალიან კარგი, — დასთანხმა ყმაწვილი კაცი, — მხოლოდ ამის გავგება მინდა, რა ვიღებო...

— ეგ იმაზე გახლათ დამოკიდებული, რა გვარი სიცილითს ამორჩიეთ.

** ყმაწვილი კაცი ვაპევა. ვაიარის კარგად ვანიერი, ნათელი ღრეფინი და ერთს მშვენიერს კიბეს მიადგენენ. აქვე ასადალში მშვენიერი ჩამოსხმული სურათი და მოაგნაჰურისა, ამ კაცთმძღვარე ფილოსოფოსისა, რომელიც ქალადგება, რომ ადამიანის სიერი სიცილს ჩაღის ფსად არა ღირსო და სიცილით კი ეცნობებაო, თუმცა თითონ კი სიცოცხლეს ორივე ხე-ლით ეკილებოდა და სიცილს თავი შესარტყნებდად უფრუბოდა.

აიღინენ კიბეზე აი პირველი ოთახისა, საუთხოვრად არის მოწყობილი კოხტა და ძვირფასის ავეჯეულობით, საწოლი სუფთად არის დუფერილი. ეკლემები ჩამწკრივებულ დამასჩებთ არის მოართული, ეს ოთახი იმათთვის არის, ესაც დამასჩებთ უნდა თათის მოკვლა. დამასჩის ხმა რომ არ გავიდეს სხვა ოთახებში და სხვა თათის მკვლელები ამ შესუსტებენ, — დაიკინდეს არ მიიღოთ! — ეკლემებზე თათი ბოლომდე ხალიჩებთა გაქრულია. აქვე განგინებში მოგროვილია ყოველგვარი იონე, რაკ კი რამ წყვილია თათის კვლავზე და სიცოცხლის უარაობაზე, ამას აღუმატეთ კიდევ კუბო, რომელიც შუა ოთახში დგას, — და თქვენ წარმოიდგენთ იმ ოთახს, სა-

ხელად ქარიატის ცხინია. ამ ტბებთან, მეტადზე ზაფხულში, ისეთი საზარელი მკრალი სური აღის, რომ მთელს არეგარებს სწამლავს და ჰხმამას. ტბების ნაპირებზე მცხოვრებულნი არიან მამწკრივებულნი, რომელსაც კაცის ფერი არა აქვსთ, ისე ყითლად გასიფებულან. თუ კი ცოცხალად დაუკვირდებიან ქარიატლები თათიანთს თათს, უტყეველია მიხედვითან, რომ იმათის ჯანმრთელობის მტერი და ხშირის ავადმყოფობის მიზეზი ეს ორი ტბაა, რომელთა დახრობა ადვილად შეუძლიანთ, თუ კი მოინდობენ. საქარია მხოლოდ თხილის გაყენა მდინარე ხობამდე. საზოგადოდ ციხე-სტყლებზე და სხვა გვარი ავადმყოფობა უფრო ქარიატებში, ამ ტბების ახლო ჩნდება და ქარიატული კაცი წარმოკვლავს ნამდვილ სრულეობის ტისს, ანუ განსრუტ, სხვა ახლომასლო სოფლებში ქარიატული კაცი სასაცილოდ აკავსთ აღებული და ერთმანეთს ხშირად ეტყვიან: როგორც ქარიატული კაცს ჰკვებაო.

* ჩვენ გავტობინებენ, რომ 27 წარსულის თთვის საოველს გრავეგში მცხოვრებელს თავად რევაზ ფლავანდ მთელს, ღამის ორს სათიხზე, მისცივიან ქილებში, გუტლითად ვინჯავა და ისე ვადასულან სახლო. ერთს ოთხში წოლიანს ქალეში, ცოლი, ორი ქალი და ორი დედაცა. გუტლები კმოდლი და გუტლითად ოთხი დედაცა სტროლის კოვჩინი, 2 დედაცა ჩაის კოვჩი და სხვა ნივთეულობა, სულ 700 მანეთისა; წულით აგრეთვე კამბოლი, საცელები, დედაქები, ბაღდატები, ხალიჩები და სხვანი. ერთს სიტყვით, სახლის პატრონებს რაც ზედ საშინაო ტანისამაის სცხიათ, მხოლოდ ისინი შერჩინათ. სულ

ცა კაცი სიცოცხლეს უნდა გაჰშარდეს.

არღესაც ეს ოთახი გასინჯეს, ყმაწვილი კაცი მეორეში წაიყვანეს, სამი ოთახი ზედა-ზედ არის მომზადლი. ეს ოთახები ასეა მოწყობილი, რომ ადამიანს შეუძლიან სული შეიგებოს და ისე მოკვდეს. ან კიდევ ასეც შეუძლიან თათის მოკვლა: კედელში პატარა ღუმეაა გაკეთებული; საგამა ამ ღუმეს თითი დასაქარო, რომ უტბად მთელი ოთახის სიცილის მძღვარის სურით აიღოს, რომ კაცი მოკვდეს. რა გვარი სურით გენებასთ ვადასთოთ ოთახი, ეგ თქვენს ოღეც ქალადგება, რომ ადამიანის სიერი სიცილს ჩაღის ფსად არა ღირსო და სიცილით კი ეცნობებაო, თუმცა თითონ კი სიცოცხლეს ორივე ხე-ლით ეკილებოდა და სიცილს თავი შესარტყნებდად უფრუბოდა.

** ყმაწვილი კაცი მესამე სართულში მიჰყავთ. შესავალი წარწერაა: „მეცნიერების გულსათვის“, ე. ი. მეცნიერების გულსათვის უნდა ნება მისცეს, რომ ცოცხალი დაგვიჩაინ, თავზე კალა ედალონ და სხვანი. ერთის სიტყვით, თათს ხომ იკლავ და გუტლები მკვლავებს, რომ ამ ხანებში აქ ერთმა ვერაპიულმა ნება მისცა ნახევარი თათის სარკველი აქცლათ და მ საათს კიდევ იციცხლა ამას შემდგავო.

ამას შემდეგ მოსდებს ოთახი, სადაც თათს სკრინან. თათის მოკრის დროს მუსიკას უყვრენ.

ღამა ტ სოფელი

(მწერელი ანკისი)

აშხაზაში. აფსახეთში, კოდარის განყოფილებაში, დას ოქმობიადგას 30—40 კერსზე, სოფელ ტავარდელის სუბაში მდებარებს სამკურნალო წყლები. აი რას მოგვითხრობს ადგილობრივი დეკანდ ამ სამკურნალო წყლებზე: ერთმა დეკანდმა ვანხამ ადამიანს ეს უყვედგას: წყაროზე, მდინარის მოსულება; ძველ დროში კიდევ მონადირე დეკანდ თათით ვანხა. მსხვერპლი ფოფოლი მავად ამ წყაროზე, ამას შიგ და ს. სიკვდილოდ გამწავლებულს ვანხამ სრულიად გასაღებულმა ვანხამ უდაბურს მანეთს ხშირად ეტყვიან: როგორც ქარიატული კაცს ჰკვებაო.

დაეს მართად აქ მკვდათ ოთხი გვარს სამკურნალო წყაროს, განსაკუთრებით ერთმანეთისაგან სითბობით და კუბით. ერთს ამ წყაროზე დეკანდ მუყეს გუტლებზე ჩაის სასად, თათობრებს აინხი-ტუტუბრებს, რომლიც აქ მესი დანჩინადა უფელად. ადგილობრივ მკვარებულს ეს წყაროები მაინათა მკურნალებს ოჯახს ვანხას სრინას და ამიტომაც აქ დანასხეთი უოჯელ საყველდობათაისაზე მტეს სუღს: ვანხა, ქალა, მოსუველებს და პატარს, უყვარბადათა სხვა-დასხვა გვარის სრინათ. მე თითონ

არის კიდევ ოთახი, საცა კაცი სიცოცხლი კვდება. თათის მკვლელობი-დენს უღიბებენ, მანამ სიცილის სულსაც თან არ ამოატანს. ისეთი ოთახი არის, რომ, დაქერ თუ არა თითს ცვლენ მკვლელებს დეკანდ, კუნწულში მიღებული აუზი მშვირის წურბლებით გაიხება. დამწული წურბლები ისე მდგრად ცეცმან ხოლმე კაცს, რომ რამდენსამე წამს სარულს და ხრავს ერთმანეთს გაა-შორებენ.

ყველა ამის მხანებელს და გამაერს ყმაწვილს კაცს არააქ თუ თათის მოკვლის სურვილი დეკანდა, არამედ ისეთი წყურვილი აღედნა სიცოცხლისა, და წუთი — სოფელში ყოფნისა, რომ დაქერა ფეხი და თა-მოკვლევი გამოეცად და ამ საშიშროის სახ-ლიდგან.

მალეობა ღმერთის, თუ ეს უნდა ური სახლი ყველა თათის მკვლელებს ან მოკვლებს: მამინ და სახლის თათის მოსუღლავით არა, თათის გადასარჩენი სახლი უნდა დავრქავს.

მანცე-კი აღმად საყურე მიგვანან და მთელი ეს ამავე. მართალია, ანე-რიკაში ყველაფერი შესაძლებელია, ბევრი საოცარი ამავე და ბევრი სასაცილო მოხდება ხოლმე, მაგრამ ბევრს უსამართლოდც უფრებენ ამერიკელებს, რასაკვირველია, ხშირად უფრო ხუმრობით, სიცილის გული-სათვის.

თუ ზემოდ ნამაზობდა ამერიკელების აღმად არის მოგონილი, სწორედ მოგახსენოთ, არაფერი სასაცილო ამავე. ოხუნჯობისათვის ვერტარს შექმლა სხვა საგანი მოკვდეს, თორემ ესეთი ოხუნჯობა ძალიან უტბილობა და უმართებელია.

ნასე ჩემს თვალით, რომ გუგუნი, რომელიც დღეობს ურსების სამეფოებში, ერთი კვირის ბანაკში გამო აგრძობს იმდენი თავსუფლება, რომ იქნა საბრუნო ერთი მოსახლე. ამასთანავე მატკაობის შემართა, მითხრობს აქაურებს:

თითონ ჩემსუფად საუბრობდა იმეცხედ ამ წლებს: მარტან ასათუფანში ერთი ცვანსასეთი დასუფული კვირეობი ირავი იყისი, დავს, ტკეპრისის სამეგრელი წლებს წყალობით, დავაღვარ მარტან და მარტან. ეს სოფელი ტკეპრისადგან დანსუფად ლავამდე სწორად ურავრისის კვირა გზის მოკვანებით. პირისმარ უნსუფად მრელი დასუფრებულს ის ტკეპრ-წლებს და შიში, რა შიშიც მკვარებს გადასამდე სოფელში. ვაწრო გზის, გუგუნის დავაღვარობის მითიულის მიწეკვების და ფუტურის მიწეკვების, მანარე დალიტის ნანარე, ასეთი მადლობელი ვაქვანს, რომ იმდენი ცვანსასუფად მრელი და, რაც უნდა გუგუნე იყო, მისე შეკრებით, თავსე თმა ავტლებს შიშით და თვალში სიკვდილი გეტკებს: ვაგუნი გაუფრთხილებული სანავი ცხინის გაჭანის უფსურულში გადაჭრანს. ამ სანის გზის მკვარე უნდა ავტეს სემ სათ სხეურის სავაღე.

დალიტის პირად, სავტ წყარობას, თავდ მიუწვდენელი მითბა შეკვლია უბის ტუით. ამისის შესება შედგენს არს განყოფილებას: პირველი არის ტანსაცმლის განსაჯელი, როგორც სავოჯაროდ მანობდა; მეორე განყოფილებაში არის ერთი ავსი და იმში ბანობას ეწედა გვი და ჭაბა, რასკვირავდა ცხელ ცხელ. აუხში მსტუტე მუსიკაციით თობსივე გვიც, მარტან სმინად შედის და რაცე ჩადის, წყაბდ ამდენად, რამდენიც სუთის აუხისთან სავმარისა, მარტან ავსია ამ ერთის მეტე არ არის და ამისი მოკვლეუდა ვურთავს მონუგას, როგორც მთავრობისას, ავტოვალ სავოჯარობისას.

წელს სითბო დღეით დასუფობით 25—30 გრადუსი რეუმ. უნდა იყოს. შუადღედან საცემობის ავტლებს ცოტათი სითბო. სუნი გავარდისა აჭეს, გრად ამის აჭე მახლობლად სუთიქის საცესზე არის სხვა სამი წყარო მტუნალებს სითბოთა და გემოთაც განსხვავებული, მარტან ეს წლები განრებს უნსუფადღე ურავრობის გამო და ერთის დალიტის. ერთი ამითგან სავმარისადღე ცხელად.

ამისი ავსი დღე და დამ სავტე ავტოვობით. თითოეულს უნდა ავიდეთ ამოვარი წინად, ამ ხანობაში უთანხმობას სდებდა, რომელიც სმინად გადადის მსტუტე. წესისა და რიგის ამდენად, კინად აჭებს. ჭკვირ რომ მითავალს, მისიანე ეს სმინელი შემისხვეა უურადღეობად დარტება. ჭკვირდობა შედის ხვედას ხვედას... ეს მსტუტეს ამისი თითო მანუის მოიღეს სკონის ქონად ვიდრე ავტობობი გლეხი კუჭე არმება. შემოჭრებს თუ არს ამ ფულს სსხეურული არმებას, მერე თავისი სავტეს გათავილებულ სოივას და არავერს უურადღებს არ აჭეკს ამისი.

ცოტა წყით ამისის შესობადგან პეტრე ჭკვირ სდგას სამი ხის შესობად და თითვე ავსსურე იყვის; ითი ამითგან აუშენებს უგანსურეს მითავალს ავსისხის მიხედ შედამოქს და შედგე რუსის მართელობისაგან შეეწელებოდა ეს სსხეურული ფრევი თითოეულადგან, მარტან სრულად; თანხვე ეთსუში შემოკვებულად ტანტუთი ერთის აჭეს ჭკვირ, ჭკვი და იატე. მესამე

სასხედ, ახალი შესობა, სუთ თვალანის. ეს სახეა და ფრეხები, გარდა ერთისა თუ ირისა, გუშენებს აჭურს თავადს შიშე ანახამეს, ეს თავადი ამისიში მოსულად ვადგობს სურს ანდგეობის სავტეში, თუ სხვა სავტე ამისადგეში.

იმეშირულს გავარს, ვიდრე ავანის, წელს დუხანებას ამ ამისი ავანით ავანს, რსხედვე შედგეობადგან მითავალს ამისი, რომელიც სხვად დართავს, მხოლოდ ამ შემთხვევაში, თუ განხილვი შემოქმედს აღმანახანს წლებსის სავტეშირული თვისებას, ავანის, თანხმად ამ სანის განკარგულებას, წყურეანს თავისის სრუთი მცოდნე გვი, რომელიც შემოქმედის შედგე წყურედგანს თავისი სრით, სავტე ვურ არს. ამ სავტე ვურს არავითი განკარგულებას არ არის. ამ სავტეწვად წლებსის ყოველდობითი სავს მსთავად შემოსავალი აჭეს. აჭურს რომ მიუწეოს, გზა შედგეს და წესსებებს ჩამოჭრებს, შემოსავალი ერთი თრად და ერთი სმად იმეტეს.

მხვილი ღოღობა

ს.მ. მ.მ.მ. (სამეგრელო, სენაკის მაზრა), ეს სოფელი სენაკის მაზრის აღმოსავლეთით მდებარეობს იცევისხელ ღოღობის მაზრისადგან. აღმოსავლეთით იტრის ნახევარზე ჩადის ცხინისწყალი. ეკუთვნის ყინჩის საზოგადოებას და მდებარეობა მეტად მთავრობისა და მაღალით აქეს. თითქმის ყველა სამეგრელოს სოფლებზე უფრო მაღლობს ადგილზე გაშენებულია. აქაურთადა სავტე პატარ-პატარა ანკარმდარეობითა და წყარობით. წყალი აქ მეტად კარგის თვისებითა. ითი უმთავრესი ქარი ჰქვია: ზენა და ქვენი. პირველი, იმის თვისებისამებრ, ავტოვებს გორდში სმინალებს, მეორე კი სმინალებს, მაგრამ პირველი უფრო მეტე ვაქვანს აქეს გორდის პერზე და ამიტომ აქ ავტოვი იციან ნოტიორი რა არის. მიწა უფრო ნაყოფიერია, მაგრამ საუბედროდ ძლიერ ცოტა სანახევ-სათესი ადგილები აქეს აქაურებს.

გორდს, იმისი პავისა და გეოგრაფიკის მდებარეობის წყალობით, დიდი ხანია, რაც სამეგრელოს მთავრების ყურადღება მიუქცევია. ეს სოფელი თითქმის ყველა სამეგრელოს მთავრების საზნაფრად სამყოფელი ყოფილა. მთავრების შემდეგ მეტად დიდი ყურადღება მიაქცია ამ სოფელს თითო სამეგრელოს თავადმა ნიკოლოზ დავითის ძემ. ეს იყო წელიწადი იქნება, რაც იმან შესანიშნავი სახალე ააგო და მშენებერი ბაღი გააშენა. თავად ნიკოლოზმა თითქმის ყოველი წელიწადს ჩამოღის პეტერბურგიდამ და აქ სამართის თითვეს ატარებდა. ასეთის დიდის კაცის მოსახლობამ გორდში და იმისმა სმინად აუთენად აქ დიდი სიკეთე მოუტანა გორდლებს, როგორც ნიკოლოზი, ისე ზნეობრივად, გორდში ცნლა მიოვლს ახლო-მხლო სოფლებს შორის შემდგომულ სოფელად ითვლება. თანამედ შეკვიდიან ესთქეთ, რომ ზემოდ აღნიშნულს გარემოებას ხელი რომ არ შეეწეო გორდლებსათვის, დღეს ეს სოფელი ჩადღებდა რეიდობოდ, რადგან სხვა წყარო შემოხალისა აქ არ იმყოფება. იმ გვარის სამეგრელო სასახლეში, რომელიც გორდლებს გორდელს კაცს შეეძინა, უსთყოფ იმას მიეცემა გასაკუთვბოდ.

წრეტელს მისი უფანთოებუდღობა

აქ ჩამობრძანდა მისის 12, მას აქეთა აქა ბრძანდება და ბეგერი სამეგრელო საქმეები აღმოაჩინა თავის მამულში. ყველაზე უფროსი საქმე იყო სოფელი მდებარეობის ტყეში მშენების ნებართვა. ავტე სმინა წელიწად იქნება, რაც ეს ნება არა ჰქონდათ გორდლებს.

ამ დროს განმეობლობაში მეტად შესწავლენ სოფლები: სამეგრელო საქმეს ევრა მოულოდბდენ და ძალაუნებურად იძულებული იყვნენ სხვა ადგილებში წასულიყვნენ ფულის საშოროდ, მაგალითად, ბათუმს, ფოთსა და ბევრან სხვაგანად, ბათუმის ანუ ფოთის პავი, მეტადვე ზავებულში, გორდელს კაცისათვის საწამლავზე უარესად მიუქმებულად. ბევრმა ფულის შოვნის მაგიერ თავისი სიმრთელიც დაკარგა.

გორში კომლია რიცხვი 260-მდე აღდის. გორდს სხვა კინჩის საზოგადოების სოფლებთან ერთად აქეს ერთ-ერთ-კლასისანი სკოლა, რომელიც გორდის სოფლებს ადგილზე გაშენებულია. 16 წელიწადი, რაც ეს სკოლა აქ არსებობს, ამ უკანასკნელს დრომდე მოსალოდნელი სარგებლობა არ მოუტანია სოფლებისათვის. მიზეზი იყო ყველგის კეთილის საქმის დახმარება პარტიობა. დამტკიცეს ისთანავე საზოგადოების განაწინის სკოლის შესახებ ჩამოვდა დღეა სოფლებ შორის. დავობდენ იმზე, თუ სად აეშენებინათ სკოლის შენობა, გონჩელს გონჩამი უნდა, გორდელს—გორდში, დიდ-ღობებუნილს—დიდ-ღობებუნილში. ერთის სირტყით, რამდენი სოფელიც იყო, იმდენ პარტიად—დაიყო საზოგადოება. ბოლოს როგორც იყო გორდელსმა გადააპარბეს და სკოლაც გორდში აშენდა. მაგრამ ეს ერთხელ ატეხილი განხეთქილება მეტად ვალტეცა სკოლის მიმართ, მორწინადღევენი არ უსვენებდენ არც სკოლასა და არც მასწავლებელს. რაც სკოლა დაარსდა, დღეს მეთვე მასწავლებელი აქ. მაგრამ სამეგრელოში ამ უკანასკნელს დროში დღითი დღე სკოლისაში თანაგრძობა მატკობს საზოგადოების მხრით; ეს იქიდანაც ხანის, რომ წრეტელს სკოლის შენობა მშენებრად შეაკეთეს. დღითი დღე სკოლას მოყვარე ემტება. ეს გარემოება ვალტეცეს იქვლს, რომ ძველდურე მტრობა სკოლისადმი მხოლოდ სპობა და შემდგომ სკოლა თანაგრძობასა და სიყვარულს დამნახურებს. იმედია ამის გამო თეთ სკოლა შესაფერის ნაკვთს გამოიღებს. შეიძლება ისეც მოხდეს ამ მოკლე დროში, რომ ეს სკოლა ირკლასინად ვალტეცდეს. ეს მით უფრო იმესაძებელია, რომ სოფლები მეტოთი ღობებები არ არიან და ადგილად შეიძლებენ ირკლასინის სკოლის შენახვას. თუ გული გულობს, ჰადა გორის ხელით იქმევილა, ნათქვამია.

ა. ოფლაილი

აზრი

გოდე-შობასისა მწერლებზე.
ჩვენ მწერალინი,—ამბობს გიუდე-შობასანი,—უფრო შესაბრალისნი ვართ, ვიდრე შესაშურებელის ბედლანი. მართლაც, ამა დაკვირდით, რით განიხრევა მწერალი, ლიტერატორის სხეებისაგან? მწერალს არც ერთი გრძობა არა აქვს მარტივი, სადა. ყოველივე, რაც

მეცხედს, იმისი სიხარული, სიტკობა, სიმწარე—ყოველივე ერთის თვალის დახამხამებაში გადაქცევა ხოლმე სანად დაკვირვებას. მწერალი თავისი უნებურად მოპყვება და სწრაფეს და ავირდება ყველაფერს, კაცის გულსაც, ხასხასაც, მიგრამობასაც, ლაპარაკის კილოსაც. რაც უნდა დაინახოს, უნდა ყველაფერის მიზეზი მოსძებნოს, არ შემუდობან არც გულით მიეცეს რასმე, არც შეპყვობას გულ-წრფელად; არც ავტოკისისებრ ატეკტებენ. არ შემუდობან ხელს განსრის უნავარიშოდ, უფრო, დაუფტერბობი.

თუ იტანება, სწრაფეს თავისი ტანჯვასა და იხსომებს, არ დამვიწყებ, როგორც ვტანჯებოდა. დამარულად, ესთქეთ, სასულეაო დამ, საცა შავს მიწის მიანარა ის, ვინც უფერფერის იყო იმისთვის. მარდს და ამასა მტკობობს: უსწავარი კაცი ვარ. ასე მეგონა, რომ სიმწარემ და მათროგო. იფიქრებს ამას და მოიგონებს ყოველსავე დაწერილით: იმითაც, ვინც დაესწრენ დასოფლობას; იმითაც, ვინც უფულოთა და ფარხელობით ჰღერის ტრელებს და ვინ იცის კიდევ რას არ ამქცევა უფრადღობას. არტსტიკით ამქცევა და იხსომებს: აი ამა-დამ მიხუტებულს ხელში ბავშუ ექვრა და ისე იფერდა პირფარასა; რაც ცხელარს მოეცნებინებო, მაღმა ვადავირბინა წინა; ავარდება სინათლის სვეტიცა, რომელიც შემომდგარიყო ეკლესიის დასოფლი, მაღდაბინიცა, შავად შემოხალი მეტელიც, კუმის სავტე-ბაც საფლავში—ერთის სიტყვით, ბევრი იმისთანა რამ, რაც ფიქრად არ მოუვიდოდა სადა კაცს, გულითა და სულით შეპყვობის გლოვითა და მწუხარებით.

მწერლობა-იყო ყოველივე ეს დანიანა, შერინდა და დისხობა კიდევ. დანისთანა ძალაუნებურად, მხოლოდ იმტომ-რომ ლიტერატორია. იმისი გონება ისეა მოწყობილი, რომ თითქო სარკობა, რაცც შიგ ჩაუხედნი, უკანვე იხედება, ჰქვიათ შიგა. მწერალს თითქო ირი სული და გული აქვსო. ერთი სულ იმას სცილობს, რომ ამხნას, ვიგონს მცირედი დღეა-კვირა მეორე სულისა და გულისა. ბუნებას ხედრად თითქო მხოლოდ ის ურავნობა, რომ თავისი ცადა სხვისი თვით გამოაჩინოს; თითქო იმტომ არის განჭირდი, რომ თვალყური აღვეროს თავის გრძობასა და დღეებს, მოქმედებასა და საქციელს, თვალყური უდღოს, თუ უფრო ინი-დე, რა გვარად უყვარს, თუ ეჭვობს და იტანება, როგორა ფიქრობს და როგორ იტანება. თავის დღეში არ შეუძლებან იფიქროს, ან იქვლას და იფიქრობს ისე, როგორც სხვანი ფიქრობენ, სწუხან, დარდობენ, ესე იგი, გულ-წრფელად, სადა, ისე რომ ითვალის თავის ანავარიშ არ აძლევდეს, არ ავირდებოდეს, თავისი გულში ხელს არ ურევეს; ვიხარებს, აღარ იფიქროს, რად გვიხარებო; ტრირლი მოუვიდეს, აღარ დავებდეს, რად ვიტრირო.

რაც ლაპარაკობს, ვეგონებო, იტანება და ილანებო. ასე იმტომამკონია კაცს, რომ აზრი მწერალისა ვართ. ვიდრე შესაშურებელის ბედლანი. მართლაც, ამა დაკვირდით, რით განიხრევა მწერალი, ლიტერატორის სხეებისაგან? მწერალს არც ერთი გრძობა არა აქვს მარტივი, სადა. ყოველივე, რაც

გავიწილო, რაც იცის, რასაც მოხუცე მეკობრებასა და ნათესავებს. ყველაფერს ამკლანებს დაუჩრდებოდ, სსტკად; თვალ-წინ გავეშობის იმით გულსაც-ი, ვინც უყვარს, ან ჰყვარება. თან ყველაფერს ანევიდებს კიდევ, რათა გააძლიეროს ყველგე, რადგან მისი სხვა არავისი დარდი არა აქვს, თავისი თხუტლების და ქწილვის მიტესა.

როცა, ესთქეთ, ქალი უყვარს, ისე უყვარდება და სწრაფეს, თითქო ანატომი გვაშა სკრის და სინჯავს სამკურნალოშია. ყოველსავე, რასაც იმის მიერ შეყვარებულ ქალი ამბობს, ან აუთებს, მწერალი სწონავს მისხლობით იმ პაწაწინა დაკვირვების სასწარმად, რომელიც მუდამ გულში თან დაქვს, და მერე ასე აწინააღმდეგება და დროწილს ყოველსავე, თავ-თავის დარწმუნებისამებრ, არჩებს, თუ იმისი მოყვარული ქალი კისრზე მოეგვია დაუფტერბობი, ვნებთ გაპატებული, მწერალი ჰფიქრობს, უდაგილო ხომ არ იყო ქალის მხრით ასეთი გატაცება, ძლიერი იყო თუ არაო. თუ შენიშნა, რომ ცრუ და ტუტული გატაცება იყო, შეუბრალდელად ვამკაცხავ, საშინლად მსუჯავს დასდენს. მწერალი არტსტიკ არის, მავტუხებელიც; თავის დღეში მარტო არ არტსტიკ როლს არ იტარებს, როგორც გულ-უფრეობი კაცი სმინად ხოლმე. ყოველივე იმის გარშემო თითქო შუშის კილაბანშია დამალული: კაცთა გულიცა, მოქმედებანიც; საიდუმლო სურვილიც. მწერალი საკუთების სენით არის შემპრობილი. ეს ის სენია, რომ იმისი გონება თითქო ირად არის ვიხილილი. ამიტომ თავისი თავისთვის-ივე მწერალი სმინელი, მუდამ მღელვარე, როული, თვალმომამხერბელი არსება. ისეთი მეტად გრძობობარეა, რომ ტყვე-გადასამტროს კაცსა ჰგავს, ისეთს კაცს, რომელსაც ამის გამო მცირე ხანსა სტანჯავდელი უნდა...

წერალი ამბები

ვალიქანდს ერთს დატეხილს წერალში გამოგვსავდათ თანხმობას, რომ პრესადანტის განდაცობასას ეკისრებოდა. შეკრებულ შეკრების პრესადანტის ამ წინადაცხადებას, რომ ამ ტიპის-ტეხით უნდა გვიწოდებოდნო სოფელში მომუშავეთ და ხელსისათვის ინტერესისა, თუ მშრომელთა და მოქალაქეთა მფარველად გვსურს, შევითარდნო დანჯალაქედ ამისი ის არის, რომ ჩვენს ქვეყანაში სხვა მოქალაქეა გვა შეგონება და სხვათა შემოსევა ვლავგობთ, რადგან ამისთვის მოქალაქენი, უსამქოდ დაჩრქინალი, შედგე იძულებული არიან იმდენი ფასს დაკეპოთი აღდენენ, რამდენიც არ კეფოთი.

გერმანიის სოციალისტები დადეს მომუშავეებს და ჭადვრებში არიან თურმე ეკსტრემალის სამრეწველო ოლქებში. სექტემბრის პირველს რიცხვებში დიდმა ეკსტრემალურმა „სოციალ-დემოკრატის“ რამდენი შეკრებასმა ატეკდა, დაარტეს თურმე. სოციალისტის სოფლებში დაჭრებათ წითელი დროშია სარეკლამაციო-სკად-წარწრანით. — ვალტეკრანის სინათლის ქმნობებს ამ უქმად დარწმუნებულს გავსანათლებლადგ. მოწყობალობა ამ სინათლისა ტკლეს ქვედაგანს აჭეს მიკეთებულ.

